

pöki méltóság isteni intézményét is, eredetére, jogi tartalmára és minden vonatkozására nézve elvileg tagadásba vette. Igaz, hogy nem mindenhol egyformán. Mert a protestáns elv mihamar számos felekezet útvesztőjén elkanyarodott és így már rövid idő múlva maga a protestáns hitrendszer is episcopális, majd meg presbiteriális hitközségi szervezeteket mutat fel. Az angol protestáns állam-egyház a „high church” pedig kifejezetten episcopális rendszerű. Főlegesen bizonyítani, hogy hábar az egyes protestáns felekezetek visszatértek is a püspöki egyházközségi rendszerhez, ez ő nekik már mit sem használt a keresztény ősegyházhoz való visszatérés sokat hangzatosított értelmében, azért, mert attól ők tényleg úgy szakadtak el, hogy egyetlen püspök sem vett részt a szakadásban, következésképp az apostoli eredetű és kétségtelen jogfolytonosság útján fenálló püspöki hatalomnak egy morzsjára sem jutott nekik és tehát azon áldozópapok halála után, akik a reformációban elszakadtak az ősegyháztól, megszűnt a protestáns felekezeteknél a papi hatalomnak minden ereje, kihalt minden gyökérszála. Nincs a protestantizmusban egyetlen élő lélek, aki a mi Urunk Jézus Krisztus által valósággal megalapított papi rend és ezen rend lelki hatalmának külső vagy belső tartalmából a való igazság szerint, bár egyetlen szemernyit tudna a magáénak.

Ezt ők maguk érzik a legjobban; és kiki a maga nemzeti vagy faji hajlamai, helyzete, sőt guszta szerint igyekszik segíteni ezen az ő főnők helyzetükön. Így p. o. az angol állam-egyház püspökei, jól tudván, hogy apostoli hatalomnak, jogutódlásnak látszatos címével sem bírnak, és jóféle angolszász logikával fölértve, hogy enélkül az ő püspöki (?) hivataluk merő hivalgás: a pénzben bővelkedő anglus eszejárását kitünően jellemző ötletességgel azt teszik, hogy megfizetnek két vagy három szakadár orosz vagy más nemzetiségű, de moszkovita vallású püspököt, hogy püspökké szenteljék fel őket. Mert a keleti szakadár egyház, pátriárkák, érsekek, püspökök elszakadásával keletkezett, és így az ő püspökei érvényesen vannak ugyan a lelki hatalmat tartalmazó belső képesítés tekintetében fölszentelve; fölszenteltetésük mindazonáltal törvénytelen, sőt szentségtörő, — mert, amint látni fogjuk, — Péternek előbb és első sorban adatván meg a legfőbb apostoli hatalom és a többi apostolnak csak később és Pétertől függőleg: világos, hogy a Péter hatalmától és isteni törvényen alapuló tekintélytől önkényileg és lázadó lélekkel elvált apostolkodás nem más, mint az isteni törvénynek és ezen törvény alapvető és alkotmánytévő erejének megtagadása, tehát lázadás az isteni tekintély ellen szentségi dologban, vagyis szentségtörés.

Már a hazai protestánsok részint hazafiságból, nő meg azért is, mert nincs pénzük, nem szenteltetik fel moszkovita püspökök által a maguk szuperintendenseit, hanem egyszerűen azon hazai elvnel fogva, hogy a kinek ők hivatalt adnak, annak az Ursten eo ipso köteles a hozzávaló ész és malasztot is megadni, egyszerűen megteszik püspöknek, akit ők akarnak: ha erdélyi, hát erdélyi ev. ref. püspöknek; és nemcsak azt követelik meg, hogy ők erdélyi ev. ref. püspöknek mindenki elismerje, azért, mert ők így akarják, hanem még azért is országos veszekedést támasztanak, ha a pápista püspök saját magát a saját jussa alapján cimezi, ami pedig nekik nem tetszik. Az nem zsenirozza őket, hogy nekik ehhez semmi közük sincsen.

Hát mindezek amily igaz, époly érdekes dolgok ugyan: de a püspöki rend és ezen rend hatalma, az apostoli eredet tiszta törzsfáján és az apostoli jogfolytonosság kétségtelen bizonyos

ságával csak a kath. egyházban van meg. A katolikus ember tehát, midőn a lelke üdvösségét érintő dologban, isteni törvény alapján, püspökének útmutatását követi: biztos abban, hogy Isten törvényének fogad szót és hogy éppen ezért ez az ő eszeleves jutalmat erő erény az Isten színe előtt. Mivel pedig az Isten öntudatos erényt óhajt tőlünk, reánk nézve csak kívánatos, hogy püspökeink tisztének jogai és kiváltságai felől tájékozva legyünk, a többi közt már csak azért is, mert sokszor előfordul, hogy a más vallásúak, akik érdeklődnek az egyház szokásai iránt, kérdezősködnek erről a tárgyról és nem szolgálnak épülésükre, ha nem tudnák kielégíteni tudásuk vágyát.

Nem boesátkozom itt annak bizonyításába, hogy Krisztus urunk egyházat és ebben papi rendet alapított. Ezt ugyanis mint elvitathatlan tény, minden keresztény ember tudja és a reformáció keletkezéseig soha senki kétségbe nem vonta. Mivel azonban a reformáció, az u. n. szabad kutatás elvének vivésekeiós rendszerű alkalmazása révén oda fejlődött, hogy a keresztény eszme egész tartalmát elvesztette és mint német specifikum már oda fejlődött, hogy komoly (?) német tudósok azt tanítják, hogy a Szentírás tényleg forrása ugyan az isteni kinyilatkoztatásnak, de hogy ez vagy amaz a hittélel csakugyan istenileg kinyilatkoztatott igazság-e, azt eldönteni már a német tudomány (deutsche Wissenschaft) dolga: akkor mégis csak legokosabb, ha minden további filozofálás helyett az őskeresztény tradíció útján haladunk, mert sokkal biztosabb út ez, mint holmi tudomány, ha meg olyan német is. Mert ha a tudomány biztos alapelvekiből folyó biztos megismerés és ítelet: akkor hit és erkölcs dolgában mégis csak biztosabb alapul a krisztusi világegyház tanító tekintélye, mint az egyes ember kutató éseleműsége avagy éppen a haresabajszú „német tudomány”.

A Krisztus Urunk által istenileg alapított egyházi papi rend teljessége pedig a püspöki méltóság. Őskeresztény felfogás révén a mai napig a püspökség az egyházban mindig eulmen dignitatis, legfőbb papi méltóság volt és ma is az.

Görög és latin elnevezés szerint: episcopus, pontifex, summus sacerdos, sacrorum Antistes stb. A görög episcopus szónak magyar szülöttje a püspök. Ez az episcopus szó a legáltalánosabb és a legősibb elnevezés, mert már szent Pál apostol leveleiben előfordul, sőt az Apostolok eszelekedetéről szóló könyvben. Belőle eredt a germán Bischof, Bischof, a szláv biskup, az olasz vescovo, a francia évêque, a spanyol obispo stb.

Az apostolok eszelekedeteiről szóló könyvben olvasható (20 fej. 28. vers), hogy a püspököket maga a Szentlélek rendelte az Egyház kormányzására. Ez pedig annyit tesz, hogy a püspökök testülete jogszerint való utódja az apostolok testületének. Valamint pedig az apostolok testülete Krisztus Urunktól magától közvetlenül vette a legfőbb papi hatalmat és az ígéretet, hogy a Szentlélek velük lesz a világ végezetéig, és valamint az apostolok testülete az első pünkösdi ünnepen tényleg vette is a Szentleket: mindezen valóságos lelki hatalomnak állandó fenntartója a világ végezetéig az adott hatalom rendeltetése és célja szerint a püspökök testülete.

Egyenkint és egyetemleg ők birják az apostoli hatalom egész teljességét. Ezen hatalom (potestas ordinis) teljessége tekintetében a pápa és a püspökök egyformák. Mert a pápa, rendi hatalmát illetőleg csak püspök. Más azonban ezen hatalom gyakorlásának a kiterjedése.

Péter apostol ugyanis előbb kapta meg és az egész egyházra kiterjedőleg a legfőbb apostoli hatalmat.

Az egység középpontja, a szegletkő, a köszirt egyedül ő lett. Erre a köszirtre építette a Megváltó később az apostoli hatalmait, midőn úgy Péternek, mint a többinek együtt is megadta. Az egyház feje tehát a pápa, ő benne van meg az egyház kormányzását illetőleg a legfőbb hatalom (plenitudo potestatis); az ő hatalmától függőleg, a világegyház egyes részeinek rendes igazgatása végett vannak a püspökök, kiknek hivatását nagy szent Leó pápa e szavakkal fejezi ki: vocati sunt in partem sollicitudinis. Ezt maga a dolog természete hozza magával, mert hiszen az egyház az időben él és országokra terjed ki és minden ivadékkal együtt élve rendes és állandó tényezője az emberek üdvözülésének. Ezért alapított és ezért kell fenállania az idők végéig. Ezen állandó és rendes működés pedig rendes igazgatást tételez fel és az emberi erők korlátoltsága okából meghatározott területen, meghatározott illetékeség korlátai között gyakorolható csak sikeresen. Innen van, hogy már az őskeresztény időben, az apostolok maguk, bár állandóan terjesztették a keresztény hitet, amint sikerült az állandóság biztosítékaival valamely egyházat megalapítaniok, azonnal rendes püspököt rendeltek neki. És ez ma is így van. A püspöki hatalom tehát Krisztus Urunk rendelkezéséből az egyház alkotmányának oly sarkalatos intézménye, hogy anélkül az egyház nem lehet el. Bár a főhatalom a pápa kezében van és bár való igaz, hogy a pápa törvényes rendelkezése nélkül, avagy annak ellenére senki sem viselhet az egyházban püspöki tisztelet, és bár a pápa egyes egyházakat rendes püspök indokolt hiányában u. n. helynökök által is kormányoztathat: az a hatalma még sincsen, hogy teszzen azt, egyetlen rendes püspököt se nevezze ki, hanem apróként az egész egyház összes megyéit helyettesekre bízva így kormányoztassa. Mert ezzel felforgatná az egyháznak isteni jogon alapuló törvényes szervezetét. Ehhez pedig joga nincs. Az egyházi hivatalos nyelv azért is nevezi a püspököt ordinarius szóval, mert ő a pásztori hatalomnak alkotmány szerű rendes viselője; míg a szerzetesfőnökök például csak rendkívüli meghatalmazás alapján gyakorolnak a püspöki joghatóságához hasonló tisztelet s bár mikor megszűnhetnek az egyházi organizmus részei lenni. De a püspök mindig az marad.

Bár tehát az egyes püspökök saját megyéik kormányzásához a felhatalmazást az egyház főpásztorától, a pápától kapják, azaz képesen szólva, a főpásztor Krisztus nyájának egy részét egyes püspökökre bízva: mégis, mivel a püspökök testülete jogszerint való utódja az apostolok testületének: akkor, amikor testületileg működnek, p. o. az egyetemleges zsinaton, minden püspöknek az egyetemleges egyházra kiterjedő joghatósága is van, amennyiben döntő szavazattal bír ott az egész egyházat illető ügyek elintézésében. Ez a jog nemcsak a megyés püspököt illeti meg, hanem minden felszentelt püspököt, mivel a püspöki tisztelet rendi hatalmában birja gyökerét, amely isteni intézményből ered, míg az, hogy az egyes püspökök egyes megyéket kormányoznak, nem Krisztus urunk rendelkezése, hanem pusztán emberi jogon alapszik, bár kétségtelenül ősrégi, vagyis helyesebben szólva apostoli törvényes intézmény.

Szabadelvűség.*)

Nemrégiben ily címen megjelent írásomban kifejeztem, hogy én mennyire ellenzéki vagyok. A szabadelvű önpárti árnyalat rég már a hatalom polcán uralkodik, azzal szemben tehát teljesen ellenzék vagyok; de talán velem együtt sokan mások is, kik ezt hangoztatni nem merik; sőt az ilyenek gyűlölik, mivel érzelmeiket sem nyilváníthatják, akár az emelkedés óhaja, akár a kényer elvesztés felelme tiltja azt meg nekik. Én azonban nyílt ellenség vagyok. Mint ilyen a szabadelvűségben jót még ez ideig nem találok. Az ellenség külvilágban jót nem is szokott mondani. Készen lehet tehát minden szabadelvű a felelettel, hogy én jó tetteik előtt is szemet hunyok. Nem áll ez. Csak az okot keresem meg, a miért jót is tesznek néha, és a cselekedet jósgája megszűnt. A cél ártítás, félrevezetés volt, de a mi némelyekre nézve jótett lett volna, az nekik hatványozott mértékben jót tesz. Az önzés áll tehát a szabadelvűség minden cselekedetének, intézkedésének, törvényeinek homlokán.

Még egy nagy bűnét látom a szabadelvűségnek. Törvényei nagyrészt bilaterálisok. Lehet azokat magyarázni. Másképp értelmezik azokat az alsó 10000-ek és másképp a felső 10000-ek ügyeiben. Vagy ha van felmagyarázhatatlan törvény is, akkor az a felsőbb 10000-re nézve örökre csak papíron marad, de az alsóbb 10000 felett könyörtelenül végrehajtatik. Állításaim igazolásul álljanak az alábbiak: Én még zsidó, egész jeggyel utazni nem láttam a vasutalon. Vagy fél, vagy kedvezményes, vagy ingyen-jegy volt mindeniknek. A felekezeti tanító ezt nem érdemli meg, sem a Romániából hazatérő bűncsújárók. Ez faktum.

A gyárosok, a bérház tulajdonosok 10—20 évi adóelengedésben részesülnek. Az előbbieket még állami kedvezményt is élveznek. Csak bár aránylagos mennyiségű kedvezményt a nép gyermekeimél hol tud nekem a szabadelvűség felmutatni? Sehol! Híjján! hiszen ez hátrévesítés után egy évi birtokadója elengedését megnyeri, nem tudja a kedvezmény felét a szabadelvűség moloehjának ajándékkul dobni. De mit is dobna a faktoroknak, mikor más címen is kihúzták tőle.

És mily szép jelszavak kívánják ezeket. Előbbi a kereskedelem, utóbbi igazságtalanságot az ipar fellendülése kívánta a nép az „stercora”. Az arányosítási és tagosítási törvényeket kik hozták? Urak, birtokos urak. És kiknek használ az? A nagy birtokosoknak, és azok között csaknem fele zsidónak, mert ma azok is tulajdon részben birtokosok; és még más előnyös helyzetük is van. Ők mindenkor rendelkeznek pár koronával az arányrészek megvásárlására.

Az arányosítási törvény szerint az urberes birtok után a közből járó részeknek csak 1/4 része a jeleni birtokosé, 3/4 a földes úré, vagy annak örökösé. És most hány ember marad egynek az előnyéért birtokszesz nélkül, vagy csak valami keveset kap. Valjon annak a jeleni birtokosnak az Isten nem úgy teremtette-e az erdőt és legelőt, mint másnak; valjon annak apái nem úgy küzdöttek-e valamikor, mint a földes úr? A hol a jeleni birtok, vagy adóarány szerint rovják ki az arányosítás díját, ott a szegény még az arányosítás díját is megfizeti a gazdag helyett. Ennek semmi célja, tehát eredménye sem lehet más, mint a szegény népnek a közből való használatából kizárása, és a gazdagabb részére ugyanazon használat biztosítása. Ez szabadelvű lelkellenség.

A tagosítás, eltekintve attól, hogy emberi

* A cikk hangjával nem értünk egyet, de a cikket a benne található tárgyi igazságok miatt kiadjuk. Szerk.

tudomány azokat a birtokokat úgy visszaadni nem tudhatja, szintén a fent jelzett célt szolgálja. Mennyi mindentől van annak eredménye függővé téve. Csak a becsüléssel mennyi kárt lehet egyik másik gazdának tenni, hát a „négy-szemkört” urak még mit művelhetnek. Ennél is a szegényebb ember megfizeti azt, hogy még szegényebbé tétetik. Egyik ok a tagosításnál, hogy a gazda időt nyer, nem kellvén egyik darab földjétől a másig fáradni.

Ez tökéletesen bevált. Elég időt nyert, mert kevesebbet kell munkálkodnia, kevesebb és talán rosszabb is lévén tagja; vagy éppen annyit nyert, hogy mehet a dologtól is, a vagyontól is idegen országba.

A nép hol nem jajdult fel még, a hol arányosítottak és tagosítottak? Mindenhol perel, dühöng, elégedetlenkedik, nyomorog és a sírára a szabadelvű könyörtelenség úgy felel: törvény és törvény. Mit használ a nép tiltakozása. A nép az „stercora”.

Hány törvény van pedig, a minek végrehajtása, betartása üdvös volna, de korlátain kívüli sokan táncolnak a nép hátán. A legújabbat hogy semminemű hivatalnoknak korteskedni nem szabad. Csak kivételkép lehetne néhányat kapni, ki ezt megtartotta: és ismét kivételkép ismét néhányat, a kit a törvényszegéséért a törvény szerint büntettek volna. Ez a szabadelvű szabad mértéke övével szemben, és szabott mértéke másokkal szemben. Sokkal jobb elnevezés volna tehát szabadelvű helyett, szabott elvű párt, mert az mindenkinek megszáta határát, mit át nem lehet lépnie, csakis övéi exlekak, akkor is, mikor nincsen exlex.

Pesszimista.

Jegyzetek.

„De omnibus rebus.”

A tükör. Rakovszky István a néppártnak nemesak legtemperamentosabb, leg-agilisebb, hanem legtehetségesebb tagja is. F. hó 20-án a parlamentben elmondott fényes és nagyszabású beszédében csodálatos tükröt tartott nemesak a t. Ház elé, hanem az egész ország elé. Ebben a tükörben meg lehet látni nemesak a lefolyt politikai év hű képét, hanem azokat az eszközöket is, melyek hivatva vannak arra, hogy a kétségek tengeréből kivezessék az országot s biztos jövőt teremtsenek neki.

Meglátjuk ebből a tükörből annak a közjogi harcnak fázisait, mely a katonai kérdés miatt indult meg s mely ma már a kétségek khaoszába juttatta el a nemzetet. Ennek idején, a feltámadt nemzeti önértzet hatása alatt, az uralmon levő párt egy kilenc pontból álló katonai programot dolgozott ki a kedélyek megnyugtására. A tapasztalat is megmutatta, hogy ez a programki-dolgozás csak porhintés volt, de most Rakovszky kéréssel és megcáfolatlan kritikával mutat rá, hogy ez a katonai program a kételyeknek, kétértelműségeknek és homályosságoknak egész tárháza. Valóságos mestermű a dodonai jóslatok kétértelmű „ibis redibis”-féle stílusában! A „megfontolás alá veendő”, „figyelemmel az ország pénzügyi helyzetére”, „esetleges szabályozás”, stb.féle kifejezések olyan természetűek, mint azok a „a kérdést tanulmányozni fogom” (ad graecas calendas) fele miniszteri kijelentések, melyekkel az antiszambrirozókat szokták a nyakukról lerázni. Csakhogy egy szuverén nemzetet sohasem szabad az antiszambrirozók koldus garasáival kifizetni.

Az őszinte és becsületes törekvésnek a programból való hiánya teremtette meg azokat a közjogi differenciákat, melyek az összes politikai

vonalokon fennállanak. Fennállanak a szabadelvű pártban, a szabadelvű és függetlenségi párt között, az osztrák és magyar miniszterelnökök és a közös hadügyminiszter közt, az osztrák delegáció és az egész magyar képviselőház közt. E differenciák aztán odáig vezettek, hogy állandó nézeteltérés is van fenn a 67-es törvény valódi értelmének tekintetében. Rakovszky mindezeket az elkülönítéseket a teti nyilatkozatok és kijelentések idézésével és szembeállításával bizonyította. Kiemelte a magyar miniszterelnök tehetetlenségét az osztrák tulkapásokkal szemben, rámutatott arra, hogy éppen ezek következtében az a paktum, mely Tisza és Kossuth F. közt létrejött, aláasta az ellenzéki állásfoglalás eddigi tisztaságát s hogy ilyen állapotok között ez a megnyugvás, mely a függetlenségi pártban (látszólag! Szerk.) uralkodik, most már tökéletesen felesleges és érthetetlen. A kibontakozásnak Rakovszky egyetlen módját ismeri. Azt, hogy mindazon kérdésekben, amelyek oly vitálisok, minden kételyt, minden kétértelműséget ki kell küszöbölni; nagy elővigyázattal, kitartással, elszántással, egyenességgel, minden mellékeltet nélkül kell megvédeni azt a jogot, amely Magyarország számára a törvényben biztosítva van, de életbeléptetve nincs. Hogy pedig ezt el lehetesen érní, tisztázni kell világosan mindazon jogokat, melyek homályba burkoltak, ismét törvénybe kell ezeket foglalni s ő felségével szentesíttetni. Ha ez megiesz, akkor beszélhet Pittreich, Derschatta s az egész osztrák had, a mi neki jölesik.

Beszédének vége, az igazi, becsületes páthoz hangján tartva, a hazáját őszintén, igazán szerető politikus riadója. Távot tartotta magát eddig a haretől, de ezután harcolni fog keményen és kitartással mindaddig, míg megfelelő törvényeink oly hathatóságot nem nyernek, melyről minden támadás visszapattan.

Ime az „ultramontan”, a „klerikális”, az „aulikus” politikai kritikája a szabadelvű párt monopoliumával szemben, mely így szól: „mi uralkodunk” s szemben a Kossuth monopoliumával, aki a maga számára sajátította ki a hazafiasságot és ellenzékiekedést.

A minden tekintetben tárgyilagos, de az igazság erejénél fogva a vesekig ható kritikára másnap felelt vagy jobban mondva felelni akart a miniszterelnök.

Akart — mondom, mert feleletének veleje egy „nem akarok”-ban és egy tőle megszokott durva gyanúsításban összpontosult.

Azt mondta ugyanis, hogy nem akar visszatermi az osztrák miniszterek nyilatkozataira s azokra a feleletekre, melyeket maga adott rájuk, mert „kerülni akarja az alkalmat, hogy az osztrák miniszterelnökkel surlódásai támadjanak.” (Ehhez már hozzávagyunk szokva, hogyha az osztrák egyik arcunkat megcsapja, inkább odatartjuk a másikat is, csakhogy a surlódásokat kikerüljük.) A gyanúsítása pedig úgy hangzott a miniszterelnök urnak, hogy nem érti a Rakovszky obstruálását, mert erre semmi oka sincsen — legfeljebb erkölesten ürügye. Persze a Tisza I. vállalkozása és szerepe az erkölcsiség minden foku próbáját kiállja. (Hol vagy rettenetes szavú Berzsényi?)

Az meg aztán csak természetes és logikus következmény, hogy a „Magyar Szó”, mely hang, módor és stílus tekintetében három és fél század haladását figyelmen kívül hagyta, Rakovszkyt „rágalom-vezérnek”, beszédét „gyalázatos jezsuita beszédnek” titulálja.

De az is természetes és logikus, ha minden becsületes és jó ízlésű ember ezt a predikatori ki-rohanást a legnagyobb elismerésnek tartja a Rakovszky részére, s ha mi azt ajánljuk, hogy aki

nem olvasta el Rakovszky beszédét, okvetlenül olvassa el.

Stb. stb. stb. Furesa, egyelőre érthetetlen, de mindjárt megviláguló . . . stb. stb. cím biz' ez.

Bilekről szól a nóta, a bus nóta. Gyászos hangzású e név egy idő óta, akárcsak Chlopi.

Emitt a katonaságot szenvedett az alkotmány, az írott törvény, amott a törvényért a katonaság. A kölesönösség tehát megvolna, ha mindennek ellenére nem volna így is úgy is szomorú!

De hogy a sok stb.-re térjek — ez a három betű, akárcsak egy német rendszerű professzor előadásában, számtalanszor előfordul egy bileki öreg magyar baka állítólagos levelében, melyet állítólag a familiának küldött haza megnyugtató végett. Az állítólagos öreg magyar baka, melynek levelét egy pár újság közölte, azt igyekszik bizonyítani, hogy Bilekben nem történt a karácsonyi ünnepek alkalmával lázadás hanem csak egy kis olyan elkeseredés és duhajkodás stb. stb. féle — mert hát volt mindenkinél egy kis utiköltsége a várvavart hazamenetelre, mely azonban befagyván a hadügyminiszter visszatartó rendeleteire — természetes hogy el kellett az útipénzt költeni stb. stb.

Ez a levél annyira magán hordozza a tudakosságát, aztán imitt-amott az erőtetett naivságot, hogy bekötött szemű ember legyen az, aki a felevezető célzatosságát észre nem veszi. Már a végső sorok is azt bizonyítják, hogy mesterséges dolog az egész.

Ilyen okos az állítólagos öreg baka (pedig levelével csak érdemeket szerezhetett volna): „Ezt a levelet odaadhatod bárkinek, de engem el ne árulj, ha újságba teszik.” Szegény bileki baka erre is gondolt!

Csak azt akarom kihozni, hogy szerencsétlen kísérletezés ez a levélglyártás is a dolog enyhítésére, valamint szerencsétlen kísérletezés volt annak idején az a levélglyártás is, mely az érzelmek túlságos feszültsége révén beállott elkeseredést és elégedetlenséget mesterségesen lázadásnak akarta feltüntetni.

Formális lázadás nem, de ehhez közelálló valami volt azon ott is, másutt is katonáék között az utóbbi időben, nem egyszer, többször is. Ezt a tényt szító és csillapító mesterséges levelekkel eltüntetni nem lehet. Egyetlen mód van. Nem kell a véradót fizetőknek okot adni a békétlenkedésre. Mire névze az öreg Ca-tóval szölvá „ceterum censeo” — teljesíteni kell a szentesített törvényeket s meg kell adni ezeknek az alapján a nemzetnek jogos kívánalmait. Tiszta dolog, hogy akkor nem fogunk ismerni sem újabb Chlopi, sem újabb Bileket stb. stb. stb.

Pesszimista levele. Átvenni, de kedves és nagyon tisztelt külső munkatársunk hosszabb levelet intézett hozzánk. A levél jó részében szemtől szembe vagy dicsér (?) bennünket vagy amugy pesszimiztikusan kigúnyol egy s más előzékenységnéért. Hát mi a levélnek ezen részleteit nem tesszük közé. Egyrészt azért, mert a jóra azt mondanák a rossz nyelvek, hogy magunk irattuk magunkra; másrészt azért, mert nekünk is van annyi sütni valónk, hogy a sokaktól remegve és félve tisztelt és nagy hírnévként örvendő Bali Mihályt ne kérjük fel arra a tisztességre, hogy ő kösse fel a nyakravalónkat. (Meghívás nélkül is sokan próbálták s próbálják most is.) Dehogy Pesszimistával (máskor tessék így írni b. átvét.) szólván „beszéljünk komolyan”, hát itt közöljük levelében azt a reflexiót, melyet lapunk 2. számában megjelent „Újévi remiszenciák” című cikkre tesz:

„Az újévi s hasonlóképen a révnapi stb.

üdvözlőket oly ridegen én nem szüntetném be. Azaz hogy én beszűntettem. Egy híres embert én is bámultam ifjabb koromban. Köréből távozva, névnapjára latin verset írtam, röviden, 4 sort, és sürgönyileg ezzel üdvözöltem. Nekem sem akkor, sem később, sem írásban, sem szóval soha meg nem köszönte. Akkor azt gondoltam: jó éjszakát Mohács! Én azután csak egyszer vetemedtem még gratulációra. Nehány cifra lapot vásárolk és némi befolyásoknak engedve el is küldözöm. A kiknek gratuláltam mind megköszöntek, de csak azért, mert 7 krt fizettek képes lapjaimért! Miért? mindenki tudhatja. Azóta az én gratulálásaimnak befellegzett. Így tehát én ezek megváltása címén egy fillért sem fizetek az indítványozott alapba. (Egyéni rossz nézet! Szerk.) De azért a kinek tetszik, az folytassa. Jó érzésből származott az én latin versem is, bizonyára jobb érzésből, mint tudományból, éppen azért ki beszélhetett volna róla? Azért, mivel vannak gyengédebb érzésű emberek, vannak az emberek között különféle viszonyok, lekötelezettségek, tartozások, szokások, társadalmi és illemkövetelmények, nem lehet oly hirtelen darabos pénzre váltani a gratulációkat. Hogy áráit perselybe tegyék, az szép indítvány. Ha ily sikert ért el (If.), annak én is gratulálok. Én a képes lapokért pénzt nem adok, és még sokan, ha pedig 3—4-et kapok, azt mikor küldőjével találkoznak, megköszönöm.

Az alap megteremtéséhez pedig ez a szavam. Én a jónak ellensége nem vagyok, és nagy úr sem vagyok, de ha már adok, kényszerből nem adok. (Ez korántsem kényszer! Sőt! Szerk.) Az így nem érdemes. A közelebbi időkben annyi sikkasztás, bankbukás történt, hogy ha én pénz volnék, a világon sehol biztosan nem érezném magamat. Hic et nunc tehetségem szerint teszek, de nekem ugyan kevés és gyéren áll módomban.”

Majd így szól levelének egy másik részlete:

„A Közművelődés utóbbi száma Csikról sok tudósítást közöl. A beküldő elfeledte a legérdekesebbet. Az alakított izraelita nőegyesület (Tudunk szerint már rég megalakult. Szerk.) advent 4-ik vasárnapján táncestélyt rendezett és meghívta sokat. A keresztény katolikusok közül is sokan voltak ott, mint később olvastam. No hát ez is jó. Meg a táncel összekötött! Szilveszter estvei mulatság is jó. Meg aztán a Csiki Lapok örvendezése a házszenelés végeztével felszabadult farsang miatt is, mert hiszen nekik eddig is szabad volt. Óh, mi boldog esikiai. Nekünk vannak jó Náthánjaink, Jajteleszeink, és vannak jó katolikusaink. A Herkópter képe, hogy mily igaz történetet fedez, eléggé mutatja az, hogy Szeredában már a zsidó nőegyesület táncmulatságot rendez. Valjon hány székelyt táncoltattak meg előbb az egyesülettagjainak férjei? Azonban annyi hozzászólás most legyen elég.” (Nekünk az oitanívallási, társadalmi, politikai viszonyokról való alapos hozzászólások sohasem lennének elegendők. Szerk.)

Egy pikoló lap és egy világ lap. A pikoló lap mi vagyunk, a világ lap a kolozsvári „Ellenzék”. Kaptuk pedig ezt a kedves címet az Ellenzéknek egy K. M. nevű írójától abból az alkalomból, hogy lapunk mult számában K. P. dr. a kolozsvári Szent József főnevelő intézet érdekében írt röplap iratot tárgyilagosa kritika alá vette egyes részleteiben. A K. M. kirohanására K. P. dr. lapunk más helyén válaszol. Minékünk most csak az a megjegyzésünk, hogy ha az Ellenzék úgy teljesíti s olyan önzetlenül kötelességét, mint a mi pikolólapunk, hát akkor nem fog igényt tartani a „világ lap” elnevezésre, hanem ráhagyja ezt pl. a Times-re. Egyéb írást talán K. M. és az Ellenzék szerkesztőisége nem egy és ugyanaz. Ami pedig a brosurát illeti,

a melyért mi is, jó szándékunk ellenére kedveskedésbe részesültünk — majd jövő számunkban.

H I R E K.

— **Személyzeti.** Lakatos János újmises Kolozsra káplánnak kinevezetett.

— **Szöllő-megáldás.** A minden évben szokott szöllő-megáldást az idén Márton Andor udv. káplán végezte január 22-én azaz Vince napján a Rózsa-Málban és Gáldon, 23-án Sárdon és a többi heyeiken.

— **Egyházmegyei tanítószög köréből.** Fazakas József kápolnasólyfalvi tanító és segédkántor állásában véglegitést nyert.

— **Egyháztanács.** A gyulafehérvári róm. kath. bitközség egyháztanácsa és iskolaszéke vasárnap, január hó 24-én d. e. 11 órakor a városháza tanástermében gyűlést tart.

— **Halálozás.** Folyó hó 15-én temettek el Gyergyó-Ditróban Fülöp István községi jegyzőt, a vidéki jegyzők igazi tipikus nesztorát. A megboldogultat, ki 32 éven át volt Ditró jegyzője, puritánsága, törhetetlen munkakedve és az anyszentegyházhoz való szilárd hűsége jellemezte. Halálát gyermekei Adél, Mariska, Ákos és Ilona, vejei: László István ditrói érdemes kántor, Ádám Jenő főgimn. tanár és terjedelmes nagyszámú rokonság gyászolja. A temetésen a község csaknem összes lakossága részt vett. Nyugodjék békecségekben — az örök világosság fényeskedjek neki!

— **Katolikus kör Gyulafehérvárt.**

Örvendtes dologról adunk hírt. Városunkban mozgalom indult meg egy katolikus kör alakítására. Mennyire szükségét érezte városunk katolikus társadalmának kör létesítésének, annak meggyőző bizonyítéka az, hogy a kezdeményezés nem a papság s nem is a főgimnázium tanári karából indult ki, kiket egyik-másik oldal lelkiismeretfurdalás nélkül egyszerűen meggyanúsított és megrágalmazott volna, hanem kiindult a kir. törvényszék bírói karának köréből. A rég óhajtott kör létesítésére közvetlen impulzust az a szemérmellen támadás adott, melyet a régebbi idő óta fennálló polgári kaszinó egyik kath. tagja ellen indítottak azért, mert a megrendelő hírlapok kiválasztása alkalmával egyik lapra azt a megjegyzést tette: „Ne rendeljük ezt is meg, van már elég zsidó lapunk”. Ugyanekkor a választmány szó többséggel elhatározta a „Magyar Szó” megrendelését is, minthogy pedig az a szellem. (?) amely erről a nyomtatott papirosról árad széjjel nem minden úri embernek az izlésével fér össze, csak természetes, ha igen sokan nem akartak tovább megjelenni abban a körben, amely levélgöjt megfertőzteti olyan nyomtatványokkal, amely csak ádáz düht, rágalmat, szitkozódást talál fel nap-nap után. Megtudunk mi élni fertőzeten levegőben is, gondolták s a gondolatot tett követte. A megalakítandó kath. kör tagjaiul két nap alatt annyian jelentkeztek, hogy a fényes eredmény egészen biztosítva van.

Mi sokat remélünk ettől a körtől. Re-

méljük, hogy városunk társadalmi életében az igazi keresztény és magyaros szellemet feltámasztja; reméljük, hogy nem pusztán olvasóként fog fenntartani, hanem tevékeny részt fog venni minden olyan mozgalomban, melytől városunk élete, felvirágzása függ, s ha nem támadna ilyen irányú mozgalom, maga kezdeményező és vezető lesz ezen a téren. Csak a jól indult kezdetet nem kell félbehagyni, ne riasszon vissza senkit a kicsinyes gúny, a gyanúsítás, a rágalom...! Csak előre! Vegye programjába ez a kör a szociális teendők minden porcikáját, keresztény egyesületek és szövetségek kezdeményezését — majd meglátja, hogy nem telik bele egy évtized s Gyulafehérvár képe egészen megváltozik.

— **Nyilatkozat.** K. M. a kolozsvári Memorandumról irt kiméletes kritikám miatt az „Ellenzék” 12. számában kválifikálatlan támadást intézett ellenem, a melyben míg egyfelől engem a spanyol inkvizíció rémalakjának tüntet fel, addig másfelől egyéni és tanári becsületesem galád módon sárral dobálja. De vajjon kiesoda ez a K. M.? És hol van az ő hazája? K. M. — Kiss Menyhért közsényesi születésű kolozsvári szeminarista és színházi riporter; tehát még mindig nincs egészen kiszülve. — Megvallom, én nem is tudtam, hogy midőn a Memorandummal foglalkozom és cikkemben a kath. egyház tanítását védve az erdélyi papság általános felfogásának kifejezést adok, K. M.-be ütközöm, mert ha tudtam volna, biz' Isten kikerültem volna. K. M. cikkében azt az esetlenséget követi el, hogy nevetem harminckétzer meghurcolja; de nincs sem cikkében, sem fejében egyetlen egy épkéz-láb eszme. Mások megviselt köpenyegében sétál az „Ellenzék” hasábjain és minthogy röviden és okosan felelni nem tud, tehát hosszasan prészköl. Én ezekre nem relettálok, hanem egyszerűen csak annyit mondok Jókaival cikkéről, hogy annak elrendezése és berendezése olyan, mint a tarka kuvasz kutya kettősen karikára kunkorított farka.

Azzal végzi az én színházi reporterem ellenzéki nyafogását, hogy én bakkot lőttem. Vigasztalóddék, mert véletlenül, akaratom ellenére. Ez enyhíti a nyögését egy oly szegény bakknak, mely akár sülyve, akár főve mutogatja magát, izetlen is, sovány is. De hogy egy ily bakk, még szóvivő is legyen, hogy éppen Tibet közepén, még pedig a Dalai Lámá kenyerén éljen és mégis a Dalai Lámá szegénységével szemérmetlenül csufolkodni merjen, ez meglepett engem és meglepte talán... azt az igazgatót is, akit az Ellenzék” hasábjain cérnaszálon vezetgetve mutogattot. Hogy én ily insignis bakkot lőttem a K. M. személyében, bár véletlenül történt... igazán örvendek.

Gyulafehérvárt. 1904. január 20-án.

K. P. dr.

— **A gyulafehérvári püspöki liceumban** az 1903—1904-iki tanév első felében a vizsgák a következő napokon és sorrendben tartatnak meg: január 15-én d. u. 4 órákor az előadások megszűntek, 20-án a III. és IV. éves theologusok vizsgája a lelkipásztorok d. a. tanból, tanár: Dr. Ujfalusi Tódor József apátkanonok; 22-én az I. és II. évesek vizsgája az új szövetségi szentírás tudományból, tanár Dr. Kóródy Péter; 25-én a III. és IV. évesek vizsgája az Egyház jogból, tanár, Dr. Balás Endre rektor; 26-án az I. és III. évesek vizsgája az Alapvető hittanból, tanár Dr. Vass

Albert. 30-án d. e. az I. és III. évesek vizsgálata a Bölcsészettanból, tanár Dr. Vass Albert; 30-án d. u. 3 órákor osztályozás. A második félévi előadások február 3-án veszik kezdetük.

— **Egy Olaszországba utazó magyar fiucskáról és egy magyar papról.** A Turinban magyar nyelven megjelenő Szálézi Értesítő 4-ik számában a fenti címen ezen érdekes apróságot olvassuk:

„Erzsébetfalváról egy nagyobb fiú társaságában utazott Olaszország felé a 13 éves Kiss Géza nevezetű magyar fiúcska. Mindketten a cavagliai magyar intézetbe vétettek fel, hát odasiettek. A kis fiúcska Velence felé siető gőzhajóra szállott fel társával. Ugyanezen hajóval ment egy magyar pap is. A mint mentek, a hajó himbálózásától a fiucskát mély álom nyomta el és elaludt.

A pap, megértvén a fiuk beszédéből, hogy magyarok, odament az alvó fiucskához, felköltötte őt, és társalogni kezdett vele. Tudakolta kiletét, e nagy útnak célját. Az elénk eszű gyermek az ő kedves modorával mindent szépen elmondott. A pap e peretől kezdve különös pártfogásába vette őket. Enni adatott nekik a hajón. Aztán Velencében a jézustársaságiak házában megvaosoráltatta. Este 11 óra felé pedig elkísérte őket gyalog a messze levő vasúti állomáshoz. Itt a maga zsebéből másodosztályú jegyet váltott nekik és megígérte, hogy ha ideje lesz Cavagliában meglátogatja őket. Erre aztán kebléhez szorította őket és így útnak eresztette.

Kedves olvasó, találd ki, hogy ki lehetett ez a magyar pap?!

Az eddigiekből látod, hogy ez a pap szerencsétlen magyar hazánknak páratlan reménye, a szomorú magyar népek páratlan vigasztalója, az a páratlan apostol, aki amerre csak jár, először is a gyóntatószéklet foglalja el, hogy oktatást öntsön a nép apraiba és nagyjaiba, Istenhez emelje az iskolás gyermekek szívét, leszállva főpapi nagy méltóságának magaslatáról, aki fáradtan elhagyva a gyóntatószéklet, csodás új erővel a szöszekre lép, ahol őt a tömeg rajongva környezi, hogy ellessen minden szót, ami ajkáról ellebben. Aki minden templomban, ahol megfordul, maga akarja bemutatni a legfőnségesebb áldozatot, hogy maga vigye az Urat az áldozó tömeg ajkához.

Ki lehet más ez a pap, mint Gróf Majláth Gusztáv Károly, az erdélyi püspök?!

— **Meghívó.** Az erd. róm. kath. tanítóegyesületek szövetségének választmánya 1904. évi jan. hó 30-án d. u. 4 órákor gyűlést tart, melyre a t. választmányi tagokat tisztelettel meghívjuk. A választmányi gyűlés tárgya: a f. év nyarán tartandó közgyűlés előkészítése. Az elnökség.

— **Rákóczy-ünnepély.** A városunk részéről rendezendő Rákóczy-ünnepély ügyében összehívott rendező bizottság Novák Ferenc polgármester elnöke alatt január 22-én d. u. 5 órákor a város háza tanácstermében gyűlést tartott, amelyen az ünnepély megtartásának módjáról és idejéről tanácskozott.

— **Büszkeségeink az egyetemi katedrán.** A budapesti tudomány egyetem hittudományi karán a Kisfaludy A. Béla halála és Rapaics Zsigmond egri kanonokká történt kinevezetése következtében megüresedett a dogmatikai és az egyháztörténelmi tanszék. A fakultás és az egyetemi tanács mind a két katedra betöltése iránt már megtette előterjesztését a közoktatásügyi miniszterhez. A tanács a dogmatikai tanszékre elsőhelyen az egyházmegyénkben több-

szőr megfordult és a szentgyakorlatokból mindnyájunk által ismert dr. Prohászka Ottokárt, a tudós esztergomi tanárt, az országos hírvő nagy szónokot, és az egyház történelmitanszékére első helyen dr. Karácsonyi Jánost, biharpüspöki plebánost, a kiváló történettudóst ajánlotta. A kinevezés már a napokban várható.

— **A magyar sz. korona országai Vöröskereszt Egyletének gyulafehérvári fiókköre 1904. évi február hó 1-én a sétatéri redut nagyertermében jótékonykezelő koszorúestélyt rendez.** Beléptidő: Családjegy 4 kor., személyenkint 2 kor. Karzat személyenkint 2 kor. Kezdeté este 8 órákor. A tiszta jövedelem a házi szegények javára fordítatik.

— **Időjárás.** Tél apó az idén csakugyan becsapott bennünket, úgy látszik nagyon megvénuheltetett már és nem tudja megrázní többé hófehérségeit, alig láttunk az idén valamire való havat. Az idillikus szánkázás kiment így divatból, a festett szának, a szép zörgők mind mind a lomtárban maradtak. Poros, fekete, sáros és lúcskos az út. Egyszer másszor ereszkedett erősebb fagy is, de ez nem volt képes az időre reá nyomni a tél jellegét. Az elmúlt hét egészen a tavaszra mutatott, verőfényes szép napok jártak olyannyira, hogy az ember azt hitte, hogy már szinte fölösleges a téli bunda.

Január 22-én pedig, azaz Vincenapján, mikor a jó keresztény falvakban a szőlőket megáldani szokták, egész tavaszi fény volt, derült és tiszta az ég s ha hitelt lehet adni a kalendariumi jövendömödésnek:

Hogyha fénylik Vince
Megtelik a pince,

akkor az idén igazán be kell válnia a gazda jó reményének a gazdag, bő szőlőtermést illetőleg.

— **Farkasok garázdalkodása.** Erdély és Magyarország több részéből jelentik, hogy a farkasok ezen veszedelmes dúvadok, dacára az enyhe és hó nélküli időjárásnak igen sok helyen falkákba összerződve máris megkezdették téli garázdalkodásaikat. Itt a telelőben lévő juhnyájkához törnek be és visznek iszonyatos pusztítást véghez a juh állományban. Ott embereket támadnak meg az országúton és rettegetik az arra járókölöket, míg más helyeken fényes nappal baromfiakat ragadnak el és azokkal enyhítik telhetetlen éhségüket. A napokban a torokői havasokban és a matkői pusztán szaggattak egy-egy asszonyt darabokra.

— **Nyomor Londonban.** A híres britt város, mint a Londonban megjelenő „Koldusok Lapja” írja, nyomorúság dolgában is elől áll a világon. Az összes lakósságnak, a statisztikai adatok szerint, mintegy 28,84 százaléka teljesen szegény. A nyomorúság osztályai szerint első osztályú koldus van 8250 vagyis a lakosság 10 és fél százaléka, másodosztályú 13,072 vagyis a lakósságnak 17,93 százaléka. A többi lakosság tízedének és így közöttük a koldusoknak is olyan nyomorúságos a keresete, hogy több ezren évenként vesznek éhen. A viszonyok a többi angol városokban is nem sokkal kedvezőbbek. Azonban a „Koldusok Lapja” megelégedik arról, hogy ezen nyomorú kereset mellett időközönként nem egy többszörös ezrekkel rendelkező koldus Rottschild is hal meg a nyomorúságos ködös Angliában. Hanem ez már nem tartozik a nyomor statisztikája közé!

EGYESÜLETI ÉLET.

— **Misszió-egyesület.** Kérelem. Szeretettel kérem azon Főt. plebános és lelkes urakat, kik hitközségeikben ezen év

folyamán szent missziót óhajtanak tartani, hogy ezen szándékukat az Erdélyegyházme-gyei Papok Misszió Egyesületének alólírott elnökségével tudatni sziveskedjenek. Ezzel kapcsolatban megújítom azon kérelmemet is, hogy azon főtisztelendő urak, a kiknek hitközségeikben 1903. évben szent misz-sziók voltak s jelentéseiket még nem küldötték be, ezt is rövid időn belül beküldeni kegyeskedjenek.

Gyulafehérvár, 1904. január 20.

Zomora Dániel.

m. e. elnök.

— „A gyulafehérvári Kath. Legényegyesület” folyó év január 24-én d. u. 5 órákor tartja az évi közgyűlést az Európa-szálló nagytermében. Tártyak: 1. Elnöki beszámoló. 2. Pénztári jelentés és az 1904. év költségvetésének betérjesztése. 3. A könyvtáros jelentése. 4. Aelnök választás s a választmány kiegészítése. 5. Tagfelvétel. 6. Indítványok. Gyulafehérvár, 1904. január hó. A Kath. Legényegylet Elnöksége.

— *Gyermek otthon.* A brassói róm. kath. főlelmi iskolával kapcsolatban lévő „Gyermek-Otthon” részére közelebből a következők járultak szíves adományokkal: Dr. Pavelka Ernő 10 kor. Blecha nővérek 10 kor. Wolf Gyula urnő 5 korona. Élelmi szereket küldöttek: Fiala Antalné, Drechler Sándorné, Irk Antal földbirtokos, Bérés Mária, Blecha nővérek, Dr. Pavelka Ernőné, Izay Antalné, Fischer orvos. Mátyás Gyula és még mások többen. A nemes szívű adakozók és a humánus érzésű jó emberbarátok fogadják a szegény gyermekek nevében mindnyájunk, és az Otthon vezetőségének ez uton is nyilvánított halás köszönetét.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Jézus Szíve, a kegyelmek napja.* Hagen S. J. műveinek magyar fordítása megjelent másodsor. A mű, melyet a kritika mint „igazán épületes, rendkívül tartalmas és kedves könyvet melegen” ajánlott, 15 iv terjedelmű, oktató és imádsági részből áll. Vászombá kötve kapható 2 koronáért (e. e. ss.) Wolkenberg Alajos dr. theol. tanárnál Szatmáron. Ugyanazon szerző Nagyböjti Szentbeszédok c. műveinek ára 1.50 kor. (e. e. ss.)

* *Megjelent a „Havi Közöny az elméleti és gyakorlati lelkipásztorok köréből.” XXVI. évf. decemberi füzet, melynek — mint a kiváló szakközöny füzeinek mindenkor, — most is gazdag és érdekes tartalma van. A „Havi Közöny” szerkesztőkiadója Patzner István, szentesi úti ünnök, temesvár-gyárvárosi plebánus. Egyes füzeinek terjedelme állandóan 4 nagy iv, előfizetési ára egész évre 10 korona, vagy megfelelő számu intenció elvállalása. — Megrendelhető a szerkesztőkiadó: Patzner István plebánus címén (Temesvár-Gyárváros, róm. kath. plebánia). — A folyóiratot, mint a ft. lelkész-kedő papságnak kipróbált, derek szakközönyét, ajánlották körleveleikben az esztergomi bíboros hercegprímás úr ő eminenciája, az egri érsek úr ő nagyméltósága, a esanádi, győri, erdélyi, nyitrai, pécsi, rozsnyói, szekesfehérvári, szombathelyi, váci és veszprémi egyházmegyék nmlt. és ml. püspökei, sőt a esanádi, győri, erdélyi és veszprémi kegyelmes főpásztorok azt is megengedték, hogy a szerényebb javadalmazású lelkészek a folyóirat 10 kor. előfizetési árát a templom pénztárából fedezhessék, illetőleg azt a templom pénztárában terhére megrendelhessek.*

* *Három érdekes munka* jelent meg egy-

szere Görgényi Jenő plebánus (Rézbánya, Bihar m.) tollából u. m.: Az utolsó ítélet és a viláig vége. Ára 4 K. köve 5 K. A Pokol. Ára füzve 4 K. — Köve 5. Korona. A mennyország. Ára füzve 3 Korona. — Köve 4 korona 40 fillér.

Mi érdekelhetné jobban az embert, mint az ő jövőndő sorsát megtudni, mint előre megismerni a túlvilág azon három nagy országát, melyek felé minden lépéssel közeledik az ember s mely három ország valamelyikének egykor lakója lesz. És mi lehetne érdekesebb, mint előre megtudni földtekénknek jövőndő sorsát, hogy mi lesz egykor ezzel a földdel, mostani lakó-sunkkal? A túlvilág azon három országát s föld-dünk jövőndő sorsát ismertetik meg a fennebb jelzett munkák, melyeket a német, francia és olasz irodalomból válogatott össze s melyeket szerzőik engedélyével fordított magyarra Görgényi J. A vonzó nyelvezetű, érdekes tartalmu és díszes kiállítású műveket melegen ajánljuk. A munkák, a megrendelés kézbevétele után fordul postával bérmentve megküldetnek. Mind-ezen munkák erga sacra is megrendelhetők.

* *A Zászlónk V.* száma is megjelent. Ennek megint más a címképe, mint az eddig megjelent számoké. Csak rá kell nézni és egyszeribe ráborítja lelkünkre a legmélyebb télnek hangulatát. Még a lap homlokirata a „Zászlónk” is csupa jégcsapból van összeröva. És mintha a Zászlónk vezérgondolata is oda volna pingálva. Alul meleg diák-szoba látható ábrándos ifjakkal, kik az általános dermetség között is csak élet-ről álmodoznak. Kineznek a januári éjszakába. Képzeltük végig suhog a jéges-havas erdőn s nyugvó pontot sehol sem talál, csak egy vén tölgyre szegzett Máriaképnél. Mécses lának ott, melynek szelid világa szétveti a vak sötétséget, a farkasordító hideg lanyát anyalok játszóhe-lyévé varázsolja. Nem vetített képe-e ez az ifjú lelkek jelen világának?! Ezen prolog után ilyen szellemben ad a Zászlónk jelen száma is vagy 15 cikket, 32 gyönyörű képet, melyek nemesak az ifjakat, de az öregeket is érdeklik. Az egész lap ára mindezek dacára, öregek, ifjúnak nem több, mint 2 korona, melynek beküldése ellenében az eddig megjelent számokat is azonnal küldi a Zászlónk ifj. lap kiadóhivatala Budapest, VII. Danja-nich-u. 50.

CSARNOK.

Szigetek apostolai.*

(Folytatás.)

Miután a németek 1884-ben elfoglalták Melanézia és Mikronezia legnagyobb részét, a Szent-szek az amugy is terjedelmes ap. helynökséget kétfelé választotta. A Gilbert-csoport Mikroné-ziahoz tartozván, az Isszudón-i kongregáció gondjaira volt bízva. Alig telt bele néhány év, a kongregáció 1888-ban már elküldte ft. Bontemps (olv. Bontán) atya vezetésé alatt az első hit-hirdetőket a Gilbert-csoport szigeteire; ennek az utazásnak érdekesebb részleteit közöljük.

Hajón indult a társaság Ausztrália partjai-ról. Útha ejtvén a Hajós szigeteket, 1888. áp-rilis 12-én elhagyták Apia kikötőt. Vitorlás ha-jón menvén, lassan haladtak, de nem unatkoz-tak, mert nyelvtan és szótár segítségével tanu-lták a Gilbert-szigetek nyelvét, hogy hamarabb hirdethessék az evangéliumot. Szelesöd és ke-dvezőtlen idő miatt csak május 8-án este értek a csoportnak Nonuti szigete elé.

* A Kath. Hittérjesztés Lapjaiból vesszük át ezt a közleményt, hogy bemutassuk olvasóinknak az ekzo-tikus világ egy részletét. A havi folyóirat évi díja 6 K. Szerk. Nogy István Nvárad.

* A társasághoz tartoztak a vezetón kívül Leray atya és Konrad fráter.

Végre hajnalodott, írja ft. Bontemps atya; napkeletkor előttünk zöldeltek Nonuti palmafái. Keleti oldalához érkezünk, de nem köthettünk ki a korall zátonyok miatt. Fölkerültünk éjszaki végéhez, hogy a nyugati oldalon levő öbölbe juthassunk.

Sajkákon benszülőttek jöttek a hajóhoz gyü-mölcsöt eladni. Hozzájuk intézett szavainkat megértvén, hírül vitték a szigetre, hogy hithir-detők érkeztek.

Delután megint jöttek sajkák; ezeken kath. benszülőttek érkeztek megmondani, hogy kössünk ki. Kérdezvén őket, áhitattal mondták el az ima-akat; mellökön a Bold. Szüz érnét viseltek. Este vitorlás dereglye közeledvén, azt hittük, hogy ezen Even nevű derek francia érkezik, akit leveleiből már ismertünk; hiszen ő tanította és keresztelte meg itt a benszülőtteket, sőt a nép-venéinek nevében a hithirdetőket is ő hívta meg. A dereglyén egy szatócs jött, akitől megtudtuk, hogy Even más szigeten van jelenleg; pedig mi úgy számítottunk, hogy ő lesz a tolmácsunk. Az angol szatócs feljövén a földéltre, tájékoz-tatott bennünket a sziget viszonyairól, sőt föl-ajánlotta járművét is. Ennek nagyon örültünk, mert hajónk kapitánya kijelentette, hogy partra csak delután szállíthat, mikor dagály idején bá-torságos a járás a zátonyok között.

Másnap (május 10.) hajnalban a szigetre indultunk. Az angol szatócs üzletet kötni a ha-jón maradt, de átengedte a dereglyét két eve-zőssel. Eveztünk tehát az öbölbe, mely körül a szigetet összes falui állanak. A helységek kö-zött legnagyobb Tapiuaki (szent hely) levén, ahhoz iparkodtunk, de vajmilassan, mert a szél-esőnd miatt evezni kellett. Levén aznapáldozó-estűtörtök, a szigeten szándékoztam misézni, de ebből nem lett semmi, mert a sajkát a két eve-zős alig bírta mozdítani a lomha vizen. Végre is a sajkán mondtam misét. Ebédre sem ér-ven partot, kétszersültet ettünk. Négy óra volt, mire Tapiuaki elé értünk.

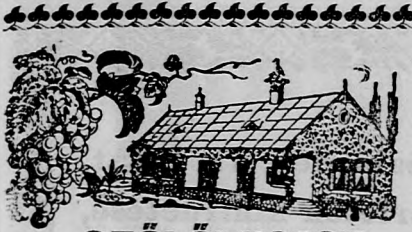
A mindjárt összesereglett szigetlakók nem győztek eléggé megbámulni; azonnal elvezettek a maneapa felé vagyis abba az épületbe, ahol a falubeliek összejönni, és az idegeneket elszál-lásolni szokták; azonnal hoztak kókuszdiót és egyéb eledelt éhségünket csillapítani. Olyan hely-et kérvén, ahol nyugodtan alhatunk, elvezet-tek abba a hajlékba, melyinahely volt, mielőtt a kath. hívek a templomot felépítették.

Nem szívesen, de azután mégis magunkra hagytak az emberek. Le is pihentünk gyéké-nyeinkre, de alvásról szó sem lehetett a sok szunyog miatt.

Éjfél lehetett, mikor egész csapat ember jelent meg hajlékunk előtt. Mert a sok szunyog miatt ugy sem aludtunk, láttuk, hogy faklyák és lámpákkal jöttek férfiak, nők és gyermekek. Min-denki beszelt, mozgott, de mi az egészből nem értettünk semmit. A lámpákat orunk elé tar-tották, hogy jól megnézhessek ábrázatunkat. Annnyit láttunk a derűlt arcokból, hogy nem le-hetnek ezek a látogatók ellenségeink.

Nem is voltak. Mikor Tapiuaki elé érkez-tünk, nem találtuk ott a kath. hívek vezetőjét, azt a Teravati Péter törzsfőt, akinek nevében az a derek francia tengerész hozzánk a meghívó leveleket írta. Ez a teravati egy-két mérföld távolságra levén, rögtön embert küldtek érte; ő érkezett meg más kíváncsakkal és jelölt ki szállásnak nyugalmasabb helyet. Hanem ezt a helyet meg kellett előbb szolgálni. Avval biz-tattak, hogy az a jobbik szállás csak egy két lépés, pedig a másik faluban volt. Botorkáltunk a tengerpart homokjában egy egész órát, mig-len elértük a csakugyan nyugalmasabb szállást.

(Folyt. köv.)

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas. (bár kuszó természetű) mert nagyobb része ha meg-nő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el

eredményt eddig, — hol lúgasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb muskataly és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legesekélyebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekebb disze, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a legháladatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatu katalogus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki czímét egy levelezőlapon tudatja.

Czím: Érmelki első szőlőoltványtelep Nagy-Kánya, Székelyhid. u. p

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí-orvos-féle

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketséget, fül-fájást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a

Dr. ROTCSHEK EMIL
gyógyszertárában. DEBRECZEN.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitünő hangu és erős szerkezeti **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nevéssége** nincs befolyással reájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzleletünkben 450-nél több **uj orgona mű** került ki.

Raktáron kitünő hangu **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javitásokat, hangolásokat** és **átépítéseket** olesón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos műfestészeti és iparművészeti intézet Alapított 1887-1891 n

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67,898. szám alatt és Tolnai Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkészége folytán elszászországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bannalatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Olajba oltárkép	magas entm.	50	70	90	100	125	160	180	220
	korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap. vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabb kivitelben készítem e

Nagysága	25x32	35x45	55x65	65x80	75x110	85x125	100x150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok,	magas entm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
aranyozott széllal	korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

A t. közönség becses figyelmébe ajánljuk a **Közművelődés hirdetési rovatát.**

Birtokok eladása vagy vétele, haszonbérletek kihirdetése, állások betöltése, árverések vagy árlejtések határidejének közlése, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetése és ajánlása, továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladásának vagy vételének kihirdetése a Közművelődésben biztos sikert eredményez.

Hasznosan lehet továbbá a Közművelődésben való hirdetes útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat, fegyvereket, régi pénzeket, ékszeret, **butorokat, háztartási, gazdasági és más eszközöket stb. stb.**

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló		
hirdetés egyszeri közlési díja		K. 15.—
Egy fél	oldal	„ 10.—
Egy negyed	„	„ 6.—
Egy nyolczad	„	„ 4.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harminczketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik, és pedig □ cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona díj számíttatik fel.

== A hirdetések díja előre fizetendő. ==

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a Közművelődés kiadóhivatalába intézendők.

Tisztelettel

a kiadóhivatal.